

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Könyvtári előadások a Magyar Nemz. Múzeumban. A művelt nagy közönség részére a M. Nemz. Múzeumban rendezett vasárnapi előadás-cziklust az idén dr. *Sebestyén Gyula* könyvtári segédőr nyitotta meg január 7-ikén a *Mátyás király könyvtáráról* tartott szabad előadásával. Bevezetésül ismertette az előző századok magyarországi könyvtári viszonyait és az egykorú olasz kulturális áramlatokat. Mivel a világhírű könyvtár nemzetközi irodalmának az a felfogása, hogy a *Korvina* az egykorú könyvtári viszonyok közvetlen hatása alatt jött létre, nálunk is el van terjedve, Sebestyén dr. különösen kiemelte s részletesen bizonyította is, hogy a renaissance hatása alatt álló genialis magyar király tulajdonkép megelőző hazai mozgalmak természetes folytatásaként alkotta meg nagy művét, mintegy betetőzéseül a középkori magyarországi kulturának. Ismertette azután a könyvtár egykorú helyiségére, berendezésére stb. vonatkozó fennmaradt adatokat, a könyvtár gyarapításának különböző módozatait, az olaszországi és keleti könyvgyűjtést s az itthon működött könyvmásoló és díszítő műhelyt, vázolta a könyvtár sorsát a nagy király halála után s a megmaradt emlékek felkutatására megindult törekvéseket. Végül szólva a kódexek jellemző sajátságairól, különösen azok tipikus kötéseit ismertette és fölhívta a figyelmet arra, hogy az u. n. Korvin-börkötés gazdag motívum kincsének kiaknázásával és öntudatos alkalmazásával könyvkötészeti műiparunk igen szép eredményeket érhetne el. Az előadást a múzeumi könyvtár Korvin-kódexeinek és a másutt levő kódexek különböző reprodukciónak bemutatása élénkítette. — A második előadást január 14-ikén dr. *Erdélyi Pál* könyvtári segédőr tartotta a régi magyar irodalomról azaz a magyar szellemnek 1711-ig nyomtatásban megjelent termékeiről művelődés- és irodalomtörténeti, továbbá bibliografiai szempontokból. Annak a tudományos tevékenységnek ismertetésével kezdte, a mely különösen Szabó Károly rendszeres működése óta a régi magyar könyvkincs felkutatására irányul. Beszámolt az eddig elért eredményekről, kiemelve különösen a nemz. múzeumi könyvtár egy pár nevezetesebb ilyen irányú gyarapodását. Azután áttért annak az irodalmi értéknek kifejtésére, a mit a régi magyar könyvkincs képvisel, s szélesen megrajzolt képben mutatta be a XVI—XVIII. századok magyar szellemi életét. A múzeumi könyvtár régi magyar nyomtatvány-gyűjteményének közszemlére

tett nevezetesebb darabjai s a gazdag fényképgyűjtemény révén a közönség mindjárt meg is ismerkedhetett a fontosabb emlékekkel.

A Posonyi Sándor-féle kéziratgyűjtemény hungarikumainak megszerzése. A magyar kormány áldozatkészsége lehetővé tette, hogy Posonyi Sándor világhírű kéziratgyűjteményének magyar vonatkozású része két hazai gyűjtemény u. m. az Orsz. Levéltár és a Magyar Nemzeti Múzeum részére megszerzessék. A mint a kéziratok árubabocsátásának híre megérkezett, dr. *Fejérfataky László* igazgató-őr hivatalos megbizatással Bonnba utazott, hogy a kéziratok tulajdonosával Cohen antiqnárral érintkezésbe lépjen s a gyűjtemény magyar vonatkozású anyagát kiválaszsa. Ugyan ő folytatta azokat a tárgyalásokat is, a melyek folytán sikerült a rendkívül becses és gazdag anyagot 25,790 márkányi vételárért megszerezni. Ugy az Országos Levéltár, mint a Magyar Nemzeti Múzeum részére kiváló értékű gyarapodást jelent a gyűjtemény megszerzése. Amannak szempontjából különösen becses az iratoknak az a tekintélyes csoportja, a mely a m. kir. udv. kancellária, a kamara s egyéb hivatalok levéltáraiból került a gyűjteménybe s melyben különösen becsesek a kabineti-iratok, köztük »Handbillet«-ek III. Károlytól, Mária Teréziától (313 drb), II. Józseftől (78 drb), II. Lipóttól, I. Ferencz-től. A Magyar Nemz. Múzeum gyarapodni fog egyebek közt 9 középkori oklevéllel, egy czímeres levéllel, a magyar szabadságharczra vonatkozó igen nevezetes iratokkal, néhány kiválóan értékes magyar vonatkozású zeneirodalmi kézirati ereklyével (Haydn, Beethoven, Liszt leveleivel, eredeti hangjegykéziratokkal) s különösen Pulszky Ferencz levelezésének egy hatalmas részével, a mely kiegészíti a már meglevő múzeumi Pulszky-gyűjteményt.

A Magyar Minerva, melyről már ismételtlen volt szó folyóiratunkban, megjelent. Az Athenaeum csinos vászonkötésben bocsátotta a könyvpiacra a hézagpótló vállalat első évfolyamát, a melyet a napi sajtó is igen rokonszenvesen fogadott, kiemelve hasznosságát s azt a fontos szerepet, a melyet múzeumi és könyvtári kérdésekben hivatva lesz betölteni. Legközelebbről részletesen fogjuk ismertetni; szükségesnek tartjuk azonban már most kifejezni minden könyvtári és múzeumi szakember nevében is hálás köszönetünket a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének, a mely ezzel a rég nélkülözött bibliografiai segédeszközzel irodalmunkat megajándékozta.

Vidéki könyvtárak állami segélyezése. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége által kidolgozott tervezet s a múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának javaslata alapján a magyarországi vidéki könyvtárak részére az 1899-ik évre a következő segélyösszegeket engedélyezte: az *alsókubini* árvamegyei Csaplovics-könyvtár rendezésére 800 koronát, az *aradi* Kölcsey-egyesületnek az Atzél-könyvtár vételárának törlesztésére több éven át adandó segély első részleteül 1000 koronát, a *halasi* ref. egyház könyvtárának 1000 koronát, a *kecskeméti* városi múzeum- és könyvtárnak a könyvtár kiegészítésére 600 koronát, a *Kolozsvárt* székelő erdélyrészi magyar közművelődési egyesületnek népkönyvtárak gyarapítására 1000 koronát, a *Nyitrán* székelő felvidéki magyar közművelődési egyesületnek népkönyv-

tárak gyarapítására 1000 koronát, a *szabadkai* városi közkönyvtáregyesületnek könyvtára gyarapítására 600 koronát, a *temesvári* délmagyarországi tört. és múzeum társulatnak régészeti szakkönyvtára gyarapítására 600 koronát, a *tisza-füredi* múzeum és könyvtár-egyesületnek könyvtára gyarapítására 400 koronát, a *túróc-szent-mártoni* múzeumi tót társaságnak könyvtára gyarapítására 600 koronát.

A grafikai művészetekről tartott két előadást *Morelli* Gusztáv az iparművészeti múzeumban márczius 9-ikén és 16-án. Különösen a fametszést ismertette s mindenekelőtt történetét vázolta főbb vonásaiban, az 1435-ben készült s Szent Kristófot ábrázoló első fametszeten kezdve. Mind szemléltető magyarázatokkal is szolgált s bemutatta a fametszet elkészülésének különböző állomásait a feldolgozatlan fatönktől kezdve a kész fametszetről való galvándúczig. A nyomdai gépek mai tökéletességéről szólva, bemutatta működésben azt a történelmi nevezetességű kéziszajtot is, a melylyel a Kossuth-bankók próbanyomatait állították elő.

Bibliografiai lapsus lehet csupán az a téves adat, a mely a *Krücken* Oszkár szerkesztésében megjelenő »Budapest in Wort und Bild« című vállalat 2. füzetének 44. lapján található. A csodálatos tarkaságú s multat és jelentélemle összevegyítő illusztrációk között u. i. a mondott lapon egész váratlanul egy a bibliografusok előtt jól ismert, egyébként igen ritka, 1592. évi kolozsvári nyomtatott könyv (Bogáthi Fazekas Miklós, Az nagy Castriot Györgynek históriája. Szabó K. R.M.K. 255.) címlapjának hasonmása kerül elénk a következő majdnem hihetetlenül hangzó aláírással »Das älteste ungarische Druckwerk.« Furcsa ironiája a sorsnak, hogy épen ilyen nagy elterjedésre szánt munkában kell ekkora tévedésnek előfordulni. De mit is keres ez a kolozsvári nyomtatvány Budapest nyelvi viszonyainak leírásában, a hol egyébként természetesen egy szó említés sincs a régi könyvekről. S ha elgondoljuk, hogy mennyire kínálkozott a budai krónika. Ez »fővárosi« termék is s az 1473-as évszám tényleg mondott volna valamit annak is, a ki a *Krücken* Oszkár könyvéből akar bizonyosságokat szedni a magyarországi kultúra multjából. Talán valamelyik későbbi füzetben helyre lehetne igazítani a tévedést. A vállalat kényelmes illusztrálási rendszere ezt nagyon könnyűvé tenné. (c.)

Az osztrák-magyar könyvkereskedők egyletének története.

Junker Károly tollából díszesen kiállított könyv került ki újabban (Der Verein der österreichisch-ungarischen Buchhändler 1859—1899. Ein Beitrag zur Geschichte des österreichischen Buchhandels. Festschrift anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Vereines im Auftrage des Vorstandes verfasst von Carl *Junker*. Bécs, 1899. 70 l. 4-edrét), a mely az osztrák könyvkereskedelem történetének egy igen nevezetes részét tárgyalja kellő alaposággal. Az 1848 előtti állapotok ismertetésével kezd, elmondva az osztrák könyvkereskedők önálló szervezkedését s az 1825 óta fennálló németországi könyvkereskedői szövetségből való kiválását s megérintve minden fontosabb kérdést, a mi napjainkig az osztrák könyvkereskedelemben fölmerült. Csak egy tekintetben nem nyujtott kellő felvilágosítást *Junker* szép dolgozata, a

mely pedig minket közelebből érdekel s már más irányú tudakozódásokra is készítetett. Nem lettünk u. i. okosabbak arra nézve, hogy miért hívják ezt a különben igen derék bécsi együletet az osztrák-magyar könyvkereskedők együletének, tekintve, hogy sem multjában, sem jelenében semmi olyan momentum nincs, a mi ezt az elnevezést magyarázná. Egyáltalán mit jelenthet ez a kifejezés: osztrák-magyar könyvkereskedő? Nem tudjuk, hogy a magyar könyvkereskedők mint vélekednek ebben a kérdésben. Annyi bizonyos, hogy a külföld a bécsi együleti kiadványok révén igen furcsa fogalmat alkothat magának a mi könyvkereskedelmünkről. Ezekben a kiadványokban soha sincs szó a mi dolgainkról. Bibliografiájuk kizárólag az osztrák könyvtermelést ismerteti s így tovább. Jól tudjuk, hogy a magyar könyvkereskedőknek nincs is szükségük arra, hogy ügyeikkel Bécsben foglalkozzanak, hiszen kintűnnek vannak itthon szervezkedve s minden tekintetben elintézik a maguk dolgát. De hát miért szerepelnek akkor minden igaz ok nélkül egy oly egyület czímében, a melyhez tudtunkkal semmi közük? Hogy ezt a kérdést e helyen meg-bolygattuk, azért történt, mert a könyvkereskedelem némely vonatkozásaiban, mint a könyv körül csoportosuló kulturtörténeti tényezők egyike, minket is érdekel s nem akartuk elszalasztani ezt az alkalmat, hogy erre a már rég óta szemünkbe ötlött furcsaságra föl ne hívjuk a figyelmet.

r. ó.

VÁLTOZÁSOK.

a magyarországi nyomdáknál 1899 december 15-ikétől 1900 márczius 15-ikéig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Budapest :

- **Adler Samu.
VIII., József-körút 36.
- Bromberger, Jabab és
Winkler Armin.
VII., Dob-u. 69.
- *Bruchsteiner Armin és
Richard.
VII., Csengery-u. 21.
- Friedmann Dávid.
VI., Teréz-körút 27.
- **Hermann Győző.
IV., Egyetem-u. 2.
- Krammer Lipót.
VI., Uj-u. 37.
- Maksyskó József.
VI., Desseffy-u. 36.
- Muskát Béláné
szül. Beke Gizella.
VI., Teréz-körút 27.
- Münz Mórné
szül. Singer Leontin.
VI., Teréz-körút 3.
- Quittner József.
V., Váci-körút 16.

- Sebők Lipót.
VI., Teréz-körút 3.
- Süsz Dávid.
IV., Fővámter 5.
- Thalia-knyv.
(tul. Faludi Gábor és
Szécsi Ferencz.)
V., Csáky-u. 2/b.
- Varga Endre.
V., Váci-körút 78.
- Weissenberg Armin.
VIII., József-körút 16.
- **Zimmermann Vilmos.
VI., Szondy-u. 56.

Bruck-Ujfalu :

Brandweiner Vilmos.

Győr :

*Surányi J. utóda.

Hátszeg :**Triznai Istvan.
Ideál könyvny.-intézet.
Tul. Barczianu Aurél.**Jászberény :****Kacsvinszky és Szap-
panos.
Kálcsa és Kubicza.**Kassa :****Gósz Soma.
Koczányi Béla.**Kecskemét :**

**Hajnal és Feuermann.

Lőcse :

Ifj. Reiss Tivadar.

Marczaii :

Mizsur Ádám.

Nagykátá :

Perényi Elek.

Szegárd :

**Báter János.

*Özv. Báter Jánosné.

**Ujfalussy Lajos.

Molnár Mór.

Szolnok :

Fuchs Manó.

Tisza-Füred :

*Goldstein L.

Ujverbász :

*Poros Györgyné.

Boros György.

Zenta :

Fekete Sándor.